

Kodeks pracy

SPIS TREŚCI

Czym jest Kodeks pracy	3
Kogo obowiązuje Kodeks pracy.....	4
Czym jest stosunek pracy.....	4
Podstawowe obowiązki pracodawcy.....	4
Podstawowe obowiązki pracownika.....	5
Rodzaje umów o pracę.....	5
Co gwarantuje umowa o pracę.....	6
Co powinna zawierać umowa o pracę.....	6
Rozwiązanie umowy o pracę.....	7
Wypowiedzenie umowy o pracę.....	7
Kiedy pracodawca nie może wypowiedzieć umowy.....	9
Prawo do urlopu.....	9

Czym jest Kodeks pracy

Kodeks Pracy to najważniejszy akt prawny regulujący prawa i obowiązki zarówno pracowników, jak i pracodawców.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. zwana Kodeksem Pracy zawiera 15 działów, które odnoszą się do różnych sfer świata pracy. Są to między innymi:

- stosunek pracy,
- wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia,
- obowiązki pracownika i pracodawcy,
- odpowiedzialność materialna pracowników,
- czas pracy,
- urlopy pracownicze,
- uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem,
- zatrudnianie młodocianych,
- bezpieczeństwo i higiena pracy,
- układy zbiorowe pracy,
- rozpatrywanie sporów o roszczenia ze stosunku pracy,
- odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko prawom pracownika,
- przedawnienie roszczeń.

Kogo obowiązuje Kodeks Pracy

Kodeks Pracy dotyczy wyłącznie pracodawców i pracowników. Przepisami nie są objęte osoby wykonujące pracę w ramach umów cywilnoprawnych (np. umowy zlecenie lub umowy o dzieło). Pracownikiem jest „osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę” (art. 2), zaś pracodawcą „jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników” (art. 3). Aktem prawnym regulującym stosunki między zleceniodawcami i zleceniobiorcami, a także zamawiającymi oraz wykonawcami (autorami dzieła) jest Kodeks Cywilny.

Pełna treść Kodeksu Pracy publikowana jest w Internetowym Systemie Aktów Prawnych. Poza ujednoliconym tekstem, znajdują się tam również zapisy wszystkich dyrektyw europejskich, orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, a także aktów wykonawczych i zmieniających (zarówno obowiązujących, jak i uchylonych).

Każdy pracownik powinien znać swój zakres praw i obowiązków związanych z zatrudnieniem, prawem do urlopu, przywilejami pracowników i z zakończeniem pracy.

Czym jest stosunek pracy

Stosunek pracy jest to stosunek prawny, w którym pracownik jest zobowiązany do osobistego i zgodnego z poleceniami pracodawcy świadczenia pracy określonego rodzaju i na określonym stanowisku, pracodawca zaś zobowiązany jest do stworzenia warunków umożliwiających wykonywanie pracy oraz do wypłaty wynagrodzenia i innych świadczeń w terminie.

Podstawowe obowiązki pracodawcy

- zaznajamianie pracowników podejmujących pracę z zakresem ich obowiązków, sposobem wykonywania pracy oraz ich podstawowymi uprawnieniami,
- prawidłowa organizacja pracy,

Projekt „Agencja Zatrudnienia Polskiego Związku Głuchych” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

- zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz systematyczne szkolenie pracowników w tym zakresie,
- terminowa i prawidłowa wypłata wynagrodzeń,
- ułatwianie pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- stwarzanie młodym pracownikom warunków sprzyjających przystosowaniu się do należytego wykonywania pracy;
- zaspokajanie w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników,
- stosowanie sprawiedliwych i obiektywnych kryteriów oceny pracowników,
- prowadzenie i przechowywanie w postaci papierowej lub elektronicznej dokumentacji związanej ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników,
- wpływanie na kształtowanie w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego.

Podstawowe obowiązki pracownika

- sumienne i staranne wykonywanie pracy,
- stosowanie się do poleceń przełożonych,
- przestrzeganie czasu pracy,
- przestrzeganie regulaminu pracy, zasad bhp i ppoż.,
- dbanie o dobro zakładu pracy, chronienie jego mienia i nieujawnianie informacji, które mogłyby narazić pracodawcę na szkodę,
- przestrzeganie tajemnicy określonej w odrębnych przepisach,
- przestrzeganie zasad współżycia społecznego.

Rodzaje umów o pracę

Wyróżniamy następujące rodzaje umów o pracę:

- na okres próbny do trzech miesięcy, w celu sprawdzenia kwalifikacji pracownika,
- na czas określony,

Projekt „Agencja Zatrudnienia Polskiego Związku Głuchych” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

- na czas nieokreślony.

Co gwarantuje umowa o pracę?

- minimalne wynagrodzenie (2600 zł brutto od 1.01.2020 r.),
- prawo do płatnego urlopu,
- wynagrodzenie oraz zasiłek chorobowy,
- unormowany czas pracy,
- szczególną ochronę niektórych grup pracowników,
- zakaz wypowiedzania i rozwiązywania stosunku pracy w szczególnych przypadkach,
- obowiązek stosowania określonych procedur przy wypowiedzaniu umów.

Co powinna zawierać umowa o pracę?

Umowa o pracę powinna być potwierdzona na piśmie i zawierać:

- określenie stron umowy,
- rodzaj umowy,
- datę jej zawarcia i rozpoczęcia pracy (jeżeli umowa nie zawiera daty rozpoczęcia pracy, stosunek pracy nawiązuje się w dniu zawarcia umowy),
- rodzaj i miejsce wykonywania pracy,
- wymiar czasu pracy,
- wysokość wynagrodzenia ze wskazaniem jego składników.

Okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas określony oraz łączny okres zatrudnienia na podstawie umów o pracę na czas określony zawieranych między tymi samymi stronami nie może przekraczać 33 miesięcy, a łączna liczba tych umów nie może przekraczać trzech.

Rozwiązanie umowy o pracę

Umowa o pracę rozwiązuje się:

- na mocy porozumienia stron,
- przez oświadczenie jednej ze stron z zachowaniem okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy za wypowiedzeniem),
- przez oświadczenie jednej ze stron bez zachowania okresu wypowiedzenia (rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia),
- z upływem czasu, na który była zawarta.

Wypowiedzenie umowy o pracę

Okres wypowiedzenia jest uzależniony od okresu zatrudnienia u danego pracodawcy:

- dwa tygodnie – jeśli byłeś zatrudniony krócej niż sześć miesięcy,
- miesiąc – przy zatrudnieniu trwającym min. sześć miesięcy, ale mniej niż trzy lata,
- trzy miesiące – w przypadku stażu pracy o długości co najmniej trzech lat.

Jeśli umowa została z Tobą zawarta na okres próbny, to wypowiedzenie może trwać:

- trzy dni robocze – dla umów zawartych na okres krótszy niż dwa tygodnie,
- tydzień – gdy umowa obejmuje okres co najmniej dwóch tygodni, lecz krótszy niż trzy miesiące,
- dwa tygodnie – dla umów zawartych na okres trzech miesięcy.

Umowa o pracę może zostać rozwiązana także na mocy porozumienia stron.

Okres wypowiedzenia umowy o pracę obejmujący tydzień lub miesiąc albo ich wielokrotność kończy się odpowiednio w sobotę lub w ostatnim dniu miesiąca.

Projekt „Agencja Zatrudnienia Polskiego Związku Głuchych” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Dodatkowo przy umowach zawartych na czas nieokreślony wypowiedzenie musi zawierać:

- wskazanie przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie,
- pouczenie o prawie pracownika do odwołania się do sądu pracy.

Istnieje także możliwość rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika.

Pracodawca ma do tego prawo jeśli pracownik naruszył podstawowe obowiązki pracownicze:

- przyszedł nietrzeźwy do pracy,
- nie wykonywał poleceń,
- opuścił miejsce pracy bez usprawiedliwienia,
- zakłócił porządek w miejscu pracy,
- dopuścił się przywłaszczenia mienia,
- jeśli w czasie trwania umowy pracownik popełnił przestępstwo, które uniemożliwia dalsze wykonywanie pracy na danym stanowisku;
- jeśli z własnej winy pracownik utracił uprawnienia, które były niezbędne do wykonywania pracy na zajmowanym przez niego stanowisku.

Pracodawca ma także prawo do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia bez winy pracownika w następujących przypadkach:

- jeśli pracownik był niezdolny do wykonywania pracy z powodu choroby dłużej niż trzy miesiące (gdy zatrudnienie trwało krócej niż sześć miesięcy), lub dłużej niż łączny okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku oraz pobierania świadczenia rehabilitacyjnego przez pierwsze trzy miesiące (gdy zatrudnienie trwało co najmniej sześć miesięcy lub jeżeli przyczyną niezdolności do pracy były wypadek przy pracy albo choroba zawodowa),
- jeśli usprawiedliwiona nieobecność w pracy z innych przyczyn niż wcześniej wymienione trwała dłużej niż 1 miesiąc.

Porozumienie stron także musi zostać potwierdzone na piśmie. Dokument taki najczęściej sporządza pracodawca.

Popelnione przestępstwo musi być oczywiste lub stwierdzone prawomocnym wyrokiem.

Kiedy pracodawca nie może wypowiedzieć umowy

Pracodawca nie może wypowiedzieć umowy:

- jeżeli pracownikowi brakuje nie więcej niż czterech lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli okres zatrudnienia u tego pracodawcy umożliwiłby uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku;
- w czasie urlopu pracownika, a także innej usprawiedliwionej nieobecności w pracy (np. podczas zwolnienia lekarskiego);
- kobiecie w ciąży, a także w okresie, gdy przebywa na urlopie macierzyńskim, urlopie rodzicielskim lub wychowawczym;
- ojcu lub innemu członkowi najbliższej rodziny w okresie korzystania z wyżej wymienionych urlopów.

Jeżeli pracownik spełnia jeden z powyższych warunków, pracodawca nie może go zwolnić. Wyjątkiem jest ogłoszenie upadłości lub likwidacja firmy, a także rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Prawo do urlopu

Pracownikowi przysługuje prawo do corocznego, płatnego urlopu wypoczynkowego w wysokości:

- 20 dni – jeżeli pracuje krócej niż 10 lat,
- 26 dni – jeżeli pracuje co najmniej 10 lat.

Do czasu pracy dolicza się wymienione w przepisach okresy nauki:

- szkoła zawodowa – trzy lata,
- szkoła średnia ogólnokształcąca – cztery lata,
- szkoła średnia zawodowa – pięć lat,
- szkoła policealna – sześć lat,
- szkoła wyższa – osiem lat.

Na wniosek pracownika urlop może być podzielony na części, ale co najmniej jedna część powinna trwać nie mniej niż 14 dni kalendarzowych. Pracodawca jest obowiązany udzielić urlopu w tym roku kalendarzowym, w którym pracownik uzyskał do niego prawo, najpóźniej do końca III kwartału roku następnego.

Pracodawca jest obowiązany udzielić na żądanie pracownika i w terminie przez niego wskazanym nie więcej niż cztery dni urlopu w każdym roku kalendarzowym.

Na wniosek pracownika pracodawca może udzielić urlopu bezpłatnego, jednak nie wlicza się go do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.